Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *varhaiskasvatuksen fyysisiä oppimisympäristöjä, eli sisällä ja ulkona olevia tiloja, paikkoja ja materiaaleja*
- *oppimisympäristön suunnittelua ja kehittämistä yhteistyössä henkilöstön, lasten ja huoltajien kanssa*
- *oppimisympäristöjen ergonomiaa, viihtyisyyttä ja esteettömyyttä sekä turvallisuutta*
- *oppimisympäristön joustavuutta, innostavuutta ja monipuolisuutta lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevan pedagogisen toiminnan toteuttamisessa*
- *materiaalien ja lelujen hyödyntämistä osana pedagogista toimintaa*

Fyysinen oppimisympäristö

Esimerkkejä väittämistä:
• Oppimisympäristöjemme kehittämisessä kiinnitämme huomiota lasten yksilöllisiin tarpeisiin ja kiinnostuksen kohteisiin.
• Oppimisympäristöissämme on kiinnitetty huomiota lasten ergonomiaan.
• Oppimisympäristömme mahdollistavat lapsille vauhdikkaan liikkumisen ja leikkimisen.
• Oppimisympäristöissämme näkyy lasten ideat, leikit ja tuotokset.
• Ryhmämme lelut ja materiaalit ovat lasten tasolla ja heidän vapaasti saatavillaan ikä- ja kehitystaso huomioiden.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Miten osallistamme lapsia oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen?*
- *Miettikää ryhmänne oppimisympäristöjä. Mitkä tekijät näissä ympäristöissä tukevat lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista? Mitkä tekijät estävät lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista?*
- *Pohtiessamme kaikkia ryhmämme käytössä olevia tiloja ja niiden toiminnallisia järjestelyitä, voisimmeko kehittää tiloja vieläkin monipuolisemmin?*

Työkalun laatimisesta on vastannut Karvin Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin kehittäminen ja järjestäjien tukeminen -hankkeen asiantuntijaryhmä.

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *ammatillista vuorovaikutustaan osana varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria*
- *henkilöstön mahdollisuuksia hyödyntää eri ammattiryhmien osaamista ja sopia vastuista työyhteisöissä Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluu henkilöstön keskinäinen yhteistyö ja vuorovaikutus, mikä perustuu toisten kunnioittamiseen ja arvostamiseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022). Ammatillisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan tässä arviointityökalussa henkilöstön työhön liittyvää ammatillista ja pedagogista keskustelua, jota käydään henkilöstön kesken työyhteisössä ja ryhmässä. Ammatillisen keskustelun keskiössä ovat tilanteet lasten tai lapsiryhmän kanssa.*

.Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus

Esimerkkejä väittämistä:
• Työyhteisössämme keskustellaan siitä, mitä on hyvä ammatillinen vuorovaikutus.
• Ryhmässämme jokainen kokee olevansa arvostettu lapsiryhmän henkilöstön jäsen.
• Työyhteisössämme eri ammattiryhmien perustehtävät ja vastuut ovat selkeitä.
• Ryhmässämme eri ammattiryhmien osaamista hyödynnetään pedagogisen toiminnan toteuttamisessa.
• Ryhmässämme olemme sopineet kaikille yhteisistä vastuutehtävistä.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millaisista tekijöistä muodostuu hyvä ja merkityksellinen ammatillinen vuorovaikutus?*
- *Miten edistämme ammatillista ja avointa vuorovaikutusta? Pohtikaa erilaisia menetelmiä ja työtapoja, joilla voitte edistää tätä.*
- *Millaiset asiat haittaavat toimivan vuorovaikutuksen toteutumista työyhteisössämme?*
- *Millaisia tiedon välittämiseen ja vaihtamiseen liittyviä tapoja meillä on käytössämme? Millaisia vastuita tiedon välittämiseen ja vaihtamiseen liittyy?*
- *Miten hyödynnämme eri koulutustaustojen tuomaa osaamista ja miten se näkyy käytännön varhaiskasvatuksen toteuttamisessa?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut tutkijat Tuulikki Ukkonen-Mikkola (Jyväskylän yliopisto), Hanna Hjelt (Tampereen yliopisto), Päivi Kupila (Tampereen yliopisto) ja Laura Rantavuori (Tampereen yliopisto)

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *huoltajien kanssa käytävää vuorovaikutusta ja heidän kohtaamistaan*
- *tiedonkulkua henkilöstön ja huoltajien välillä muun muassa lapsiryhmän toimintaan ja varhaiskasvatussuunnitelmiin liittyen*
- *huoltajien mahdollisuuksia saada tietoa varhaiskasvatustoimintaan osallistumisen tavoista sekä lapsensa varhaiskasvatuksesta*
- *huoltajien mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen*
- *erilaisten tapahtumien järjestämistä yhteistyössä huoltajien kanssa*

Kasvatusyhteistyö ja huoltajien osallisuus

Esimerkkejä väittämistä:

• Varmistamme, että jokainen huoltaja kokee tulevansa nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi.

• Otamme tarvittaessa puheeksi myös asioita, joissa koemme voivamme tukea lasta yhteistyössä huoltajien kanssa.

• Annamme huoltajille monipuolista tietoa lapsen varhaiskasvatuspäivästä.

• Tuomme huoltajien esille nostamia teemoja yhteiseen keskusteluun. (Esim. vanhempainilloissa tai päiväkodin kokouksissa)

• Toimipaikassamme järjestetään tapahtumia yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Miten varmistumme siitä, että jokainen huoltaja tulee kuulluksi, nähdyksi ja kohdatuksi yksilöllisesti, ilman ennakko-oletuksia?*
- *Miten huolehdimme, että jokaisen lapsen huoltajalle tuodaan esiin myönteisiä asioita lapsensa kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta?*
- *Miten voisimme kehittää ryhmämme käytäntöjä, jotka mahdollistavat vaikeiden asioiden puheeksi ottamisen huoltajien kanssa?*
- *Miten eri tavoin huoltajat voivat osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin? Pohtikaa konkreettisia arjen kokemuksia.*
- *Millaisista asioista välitämme huoltajille tietoa ja miten (mm. tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen)?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut Merja Korhonen (Vanhempainliitto).

VALSSI

Arviointialueet:

- *Katsomuskasvatuksen suunnittelu ja toteuttaminen*
- *Aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö, juhlat sekä yhteistyö*
- *Uskonnolliset tilaisuudet*
- *Huoltajayhteistyö*
- *Katsomuskasvatukseen tavoitteet ja toimintakulttuurin kehittäminen*

Katsomuskasvatus varhaiskasvatuksessa

Esimerkkejä väittämistä:

- *Toteutamme katsomuskasvatusta moninäkökulmaisesti. (Katsomuskasvatuksessa käsitellään lapsiryhmä huomioiden tasavertaisesti uskontoja ja muita katsomuksia sekä niiden kunnioittavaa kohtaamista.)*
- *Tutustumme juhlien avulla lasten arjessa ja heitä ympäröivässä yhteiskunnassa läsnä oleviin kulttuureihin, katsomuksiin ja niiden perinteisiin. (Esim. Eri uskontojen juhlat, saamelaisten ja romanien kansallispäivät.)*
- *Huomioimme katsomuskasvatuksen näkökulmat osana fyysisen oppimisympäristömme kehittämistä (Esim. eri kulttuuriperinteisiin ja katsomuksiin liittyvien kirjojen tai musiikin edustavuus.)*
- *Vierailemme eri katsomusten pyhissä paikoissa osana juhliin ja kulttuuriperintöön tutustumista (Esim. Fyysiset ja virtuaaliset vierailut kirkossa, temppelissä, moskeijassa tai muissa eri uskontojen ja katsomusten tärkeissä paikoissa.)*
- *Kunnassamme/organisaatiossamme on selkeät ohjeet uskonnollisen tilaisuuden määrittelystä ja järjestämisestä.*
- *Tiedostamme perheiden katsomustaustojen ja kulttuurien yksilöllisyyden ja vältämme ennakko-oletuksia.*
- *Keskustelemme huoltajien kanssa varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksen luonteesta ja sisällöistä.*
- *Tunnistan ja olen tietoinen henkilökohtaisesta suhtautumisestani uskontoihin ja muihin katsomuksiin.*
- *Keskustelemme työyhteisössä ammatillisesti ja kunnioittavasti katsomuskasvatuksesta ja katsomuksista.*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Marja Laine (Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry), Silja Lamminmäki-Vartia (Helsingin yliopisto), Saila Poulter (Helsingin yliopisto) ja Ilkka Tahvanainen (

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *mahdollisuuksiaan kuunnella ja eläytyä lasten viesteihin siten, että lapsen kokemus voidaan tavoittaa.*
- *lasten emotionaalisen hyvinvoinnin sekä osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tukemista ryhmässä.*
- *henkilöstön hyvinvointia ja työssä jaksamista*

Lapsen emotionaalisen hyvinvoinnin ja osallisuuden tukeminen

Arviointityökalun väittämien toteutumista arvioidaan työkalussa sekä työntekijän oman että ryhmän toiminnan näkökulmasta.

Esimerkkejä väittämistä:
• Havainnoin ja tulkitsen lasten kehollisia viestejä.
• Tarjoan ryhmän kaikille lapsille mahdollisuuden hakea ja saada turvaa ja lohdutusta päivän erilaisissa tilanteissa.
• Huomaamme tilanteet, joissa joku lapsista jää yksin ja keskustelemme niistä yhdessä henkilöstön kanssa.
• Keskustelemme lasten hyvinvointiin liittyvistä havainnoista ja huolenaiheista tiimipalavereissa.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *•Millaisilla keinoilla voimme tavoittaa lapsen kokemuksen siitä, että hänen on hyvä olla varhaiskasvatuksessa?*
- *•Millaisista lasten ulkoiseen olemukseen ja käyttäytymiseen liittyvistä tekijöistä tunnistamme, että lapsella on hyvä olla? Miten hyvä olo näkyy eri luonteisissa tai eri tavoin reagoivissa lapsissa?*
- *•Miten voimme paremmin tukea jokaisen lapsen osallisuuden kokemusta ryhmässä?*
- *Miten voisimme tukea lapsia ilmaisemaan itseään ja tulemaan kuulluksi?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Jenni Salminen (Jyväskylän yliopisto), Sivi Harkoma (Helsingin yliopisto), Annukka Pursi (Helsingin yliopisto), Nina Sajaniemi (Itä-Suomen yliopisto), Susanna Kinnunen (Oulun yliopisto) ja Maarit Silvén (Turun yliopisto)

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *tuen tunnistamista ja toteuttamista, kuten lasten havainnointia*
- *huoltajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä*
- *lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista tuen aikana*
- *tuen vaikuttavuuden arviointia*
- *myös koko lapsiryhmän toimintaa sekä lasta tukevaa vuorovaikutusta osana tuen toteuttamista*
- *henkilöstön tukeen liittyvää tietämystä, osaamista ja asenteita*

Lapsen tuki

Arviointityökalun väittämien toteutumista arvioidaan työkalussa sekä työntekijän oman että ryhmän toiminnan näkökulmasta.

Esimerkkejä väittämistä:
• Havainnoimme pedagogisen toimintamme vaikutuksia lasten toimintaan.
• Teemme huoltajien kanssa yhteistyötä kartoittaaksemme lapsen tuen tarpeita niin kotona kuin varhaiskasvatuksessa.
• Lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjataan, saako lapsi yleistä, tehostettua tai erityistä tukea.
• Käytämme vuorovaikutusta, joka on puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia.
• Olen saanut riittävästi tietoa ja taitoa tuen toteuttamisesta inklusiivisten periaatteiden mukaan.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millaisia jo olemassa olevia lasten yhteenkuuluvuutta ja sosiaalista osallisuutta edistäviä käytäntöjä tunnistamme omassa ryhmässämme?*
- *Miten huomioimme, että kaikki ryhmämme lapset pääsevät osalliseksi koko ryhmän toimintaan ja saavat siitä myönteisiä kokemuksia?*
- *Miten varmistamme, että kaikki lapset saavat tarvitsemaansa yksilöllistä tukea?*
- *Kuinka huomioimme lasten moninaiset tarpeet ryhmämme oppimisympäristössä ja sen kehittämisessä?*
- *Millaista osaamista meillä on lasten tuen toteuttamiseen sekä lasten yksilölliseen huomioimiseen? Millaista osaamista tarvitsisimme lisää?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet tutkijat Noora Heiskanen (Itä-Suomen yliopisto) ja Marja Syrjämäki (Itä-Suomen yliopisto)

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *leikin havainnointia ja dokumentointia, niiden toteuttamista ja säännöllisyyttä.*
- *leikin edellytysten toteutumista kuten sitä, millaisia mahdollisuuksia lapsilla on monipuoliseen ja keskeytymättömään leikkiin*
- *miten henkilöstö ohjaa ja myötäelää lasten leikkiä*
- *lapsiryhmän osallisuuden kokemuksen varmistamista leikissä muun muassa yhdessä tekemällä sekä syrjiviin tilanteisiin puuttumalla*

Leikki

Esimerkkejä väittämistä:

• Toteutamme lasten leikin havainnointia yhteisesti sovitulla tavalla.
• Luomme edellytyksiä pitkäkestoiselle leikille.
• Hyväksymme ja kehitämme eteenpäin lasten leikkialoitteita.
• Ohjaamme leikkiä siten, että ulkopuolelle jäävät lapset pääsevät osallistumaan siihen.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millaisia näkemyksiä meillä on leikin merkityksestä? Millä tavoin ne ohjaavat toimintaamme lasten kanssa?*
- *Millaisia rooleja henkilöstöllä on leikin ohjaamisessa ja kehittämisessä omassa ryhmässämme?*
- *Millaisilla konkreettisilla keinoilla pyrimme edistämään aikuisten ja lasten välistä sekä lasten keskinäistä leikkiä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?*
- *Miten turvaamme, että jokainen ryhmämme lapsi pääsee osalliseksi yhteisistä leikeistä ja saa leikkikavereita?*
- *Miten tunnistamme ja ennaltaehkäisemme poissulkevaa ja syrjivää käyttäytymistä?*
- *Miten säännöllisesti havainnoimme leikkiä? Mitä säännöllisyys meille tarkoittaa?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut Annukka Pursi (Helsingin yliopisto).

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *varhaiskasvatuksen liikkumisen edellytyksiä, kuten käytössä olevia liikkumismahdollisuuksia ja liikuntavälineiden hyödyntämistä*
- *liikuntakasvatuksen suunnittelua, toteutumista ja arviointia*
- *varhaiskasvatuksen henkilöstön ammatillista roolia liikuntakasvatuksen toteuttamisessa*
- *lasten huoltajien osallistumista liikuntakasvatukseen.*

Liikuntakasvatus

Arviointityökalun väittämien toteutumista arvioidaan työkalussa sekä työntekijän oman että ryhmän toiminnan näkökulmasta.

Esimerkkejä väittämistä:
• Lapsilla on käytössä heille sopivat ja monipuoliset liikuntavälineet sekä sisällä että ulkona.
• Ohjatut liikuntatilanteet synnyttävät lapsissa liikkumisen iloa ja onnistumisen kokemuksia.
• Havainnoimme lasten motoristen taitojen kehittymistä yhteisesti sovitulla tavalla.
• Kannustan omalla asenteellani ja esimerkilläni lapsia liikkumaan.
• Päiväkodin juhlissa ja tapahtumissa edistetään yhdessä liikkumisen iloa huoltajien ja lasten kanssa.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millaisia näkemyksiä meillä on liikkumisen merkityksestä ja aikuisen roolista lasten liikkumisen mahdollistajana arjen touhuissa?*
- *Miten huolehdimme siitä, että jokainen ryhmämme lapsista saa mahdollisuuden liikkua monipuolisesti eri tavoilla (esim. hippaleikki, kiipeily, tanssiminen, retkeily, pallonheitto, tasapainoilu)?*
- *Miten varmistamme, että jokainen ryhmämme lapsi pääsee osalliseksi yhteisistä liikunnallisista leikeistä ja saa leikkikavereita?*
- *Miten liikunnan monipuolinen yhdistäminen lorutteluun, lauluihin, leikkeihin toteutuu ryhmämme toiminnassa? Miten se tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Minttu Korsberg (OKM), Arja Sääkslahti (Jyväskylän yliopisto), Nina Korhonen (Liikkuva Varhaiskasvatus) sekä koko pienten lasten liikunnan seurannan ja arvioinnin työryhmä (OKM).

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *matemaattisen toiminnan suunnittelua, havainnointia ja dokumentointia*
- *matemaattista ajattelua tukevaa leikkiä, toimintaa ja vuorovaikutusta sekä matemaattisten taitojen harjoittelua yhdessä lasten kanssa*
- *matemaattisen lukukäsitteen kehityksen tukemista*
- *henkilöstön mahdollisuuksia tukea lapsen myönteistä kuvaa itsestään matematiikan oppijana*
- *lasten matemaattisten taitojen tukemista osana päivittäisiä tilanteita*

Matemaattinen ajattelu

Esimerkkejä väittämistä:

• Hyödynnämme lasten matemaattisia oivalluksia ja kiinnostuksen kohteita toiminnan suunnittelussa.

• Rohkaisen lapsia leikkeihin, joissa matemaattisia taitoja ja käsitteitä tarvitaan luontevasti (Esim. kauppaleikki, rakenteluleikki ja löytöretki).

• Huomaan ja hyödynnän tilanteet, joissa jotakin vertaillaan (Esim. pienempi peruna, yhtä monta rukkasta)

• Ohjaan lapsia käyttämään lukumääriä hyväkseen leikeissä ja toiminnassa.

• Iloitsemme yhdessä lasten matematiikkaan liittyvistä oivalluksista ja oppimiskokemuksista.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millainen on oma henkilökohtainen suhtautumisemme matematiikkaan? Miten oma suhteeni matematiikkaan voi vaikuttaa lasten matemaattisten taitojen tukemiseen?*
- *Miten hyödynnämme ympäristön suomia mahdollisuuksia ja arkipäivän tilanteita lasten matemaattisten taitojen oppimisessa?*
- *Miten jaamme lasten esittämiä matemaattisia havaintoja, kysymyksiä ja oivalluksia tiimin kesken? Miten niitä dokumentoidaan ja hyödynnetään toiminnan suunnittelussa?*
- *Miten luomme ja ylläpidämme matematiikkamyönteistä ilmapiiriä lapsiryhmässämme?*
- *Miten jaamme tietoa matemaattista ajattelua kehittävästä toiminnasta ryhmässämme lasten huoltajille?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut tutkijat Minna Hannula-Sormunen (Turun yliopisto) ja Jenni Vartiainen (Helsingin yliopisto

VALSSI

Monialaisen yhteistyön käytännöt ja periaatteet sovitaan lastenneuvolan, lastensuojelun, kasvatus- ja perheneuvolan ja muiden sosiaalitoimen palvelujen kanssa ja niitä tilanteita varten, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. Lapsen edun ensisijaisuus ohjaa monialaisen yhteistyön toteuttamista.

Tällä työkalulla henkilöstö arvioi

- *omaa ja yhteistyötahojen ammatillista osaamistaan ja vastuitaan sekä niiden hyödyntämistä monialaisessa yhteistyössä.*
- *yhteistyötahojen kanssa tapahtuvaa tiedonkulkua ja vastuiden jakautumista*
- *monialaisen yhteistyön luonnetta ja sen sujuvuutta.*

Monialainen yhteistyö

Esimerkkejä väittämistä:

• Tunnemme yhteistyötahojemme ammatilliset vastuut ja hyödynnämme niitä.

• Tiedonkulku eri yhteistyötahojen välillä on sujuvaa.

• Monialaisessa yhteistyössä sitoudutaan lasten asioiden edistämiseen.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millainen yhteistyö muiden asiantuntijoiden kanssa on hyödyllistä?*
- *Millaista tukea voimme saada eri yhteistyötahoilta? Mitä voisimme oppia toinen toisiltamme?*
- *Millaiset toimintamallit työyhteisössämme on määritelty liittyen tilanteisiin, joissa tulee ottaa yhteyttä muihin yhteistyötahoihin.*
- *Miten lapset, perheet ja työyhteisöt voivat hyötyä monialaisesta yhteistyöstä?*
- *Millaisia haasteita monialaiseen yhteistyöhön voi liittyä? Miten näitä haasteita voi ratkaista?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut tutkijat Tuulikki Ukkonen-Mikkola (Jyväskylän yliopisto), Hanna Hjelt (Tampereen yliopisto), Päivi Kupila (Tampereen yliopisto) ja Laura Rantavuori (Tampereen yliopisto)

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *digitaalisia ympäristöjä sekä niissä toimimista turvallisella ja tutkimiseen kannustavalla tavalla*
- *tietosuoja- ja tietoturvaohjeistuksen noudattamista mediasisältöjen tuottamista ja niiden tulkitsemista lapsiryhmässä yhdessä toimien*
- *tiedon hakemista ja hyödyntämistä*
- *huoltajien osallisuutta osana arviointia*

Monilukutaito, digitaalinen osaaminen ja mediakasvatus

Esimerkkejä väittämistä:
• Tunnemme toimintaamme ohjaavat tietosuoja- ja tietoturvaohjeet ja noudatamme niitä.
• Varmistamme, että digitaalisiin ympäristöihin tutustuttaessa sisällöt ovat turvallisia ja lasten ikä- ja kehitystasolle soveltuvia.
• Varmistamme, että kaikki lapset voivat osallistua työskentelyyn digitaalisissa ympäristöissä edellytystensä mukaan.
• Havainnoimme lasten kanssa yhdessä arjen viestintätilanteita ja harjoittelemme erilaisia tapoja viestiä.
• Tutustumme lasten kanssa tiedonhakuun etsimällä tietoa heitä kiinnostavista asioista.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millaisia ajatuksia mediakasvatus ja digitaaliset ympäristöt varhaiskasvatuksessa herättävät?*
- *Millaisia erilaisia rooleja lapsella on digitaalistuvassa yhteiskunnassa*
- *Miten digitaalisuus ja media näkyvät ryhmämme lasten puheissa ja leikeissä?*
- *Miten mediakasvatus, digitaaliset ympäristöt ja ohjelmointiin liittyvät taidot näkyvät nykyisessä oppimisympäristössämme?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Pekka Mertala (Jyväskylän yliopisto) ja Satu Valkonen (Helsingin yliopisto) sekä Sari Murtonen (Kavi), Saara Salomaa (Kavi) ja Päivi Leppänen (OPH) Uudet lukutaidot -ohjel□masta.

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *varhaiskasvatussuunnitelmien hyödyntämistä toiminnan suunnittelun välineenä*
- *lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista ja päivittämistä*
- *lapsiryhmän henkilöstön suunnittelun käytäntöjä ja havainnoinnin hyödyntämistä suunnittelussa*
- *henkilöstön toimintatapoja sekä huoltajien kanssa keskinäistä yhteistyötä arvioinnin toteuttamisessa*

Pedagoginen prosessi (suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen)

Esimerkkejä väittämistä:

• Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma tukee yhteisten tavoitteiden asettamista.

• Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet muodostavat ryhmämme toimintaa ohjaavan arvoperustan.

• Kirjaamme lasten vasuihin havaintomme lapsen vahvuuksista ja kiinnostuksen kohteista.

• Toimintamme yhteinen suunnittelu on ryhmämme vakiintunut ja säännöllisesti toteutettava käytäntö.

• Kaikki ryhmämme henkilöstön jäsenet osallistuvat toiminnan arviointiin.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *•Miten varmistamme, että lapsista ja ryhmästä tehdyt havainnot ohjaavat pedagogisen toiminnan suunnittelua ja toteutusta?*
- *Millaiset yhdessä sovitut periaatteet meillä on kirjaamisen tavoista?*
- *Miten varmistamme, että lapsen vasujen laadintaa ohjaavat lapsen toiminnasta tehdyt havainnot ja dokumentaatio?*
- *Miten varmistamme lasten osallisuuden toteutumisen?*
- *Miten huolehdimme siitä, että lapset ja huoltajat pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin?*
- *Lasten vasuihin tavoitteet tulee asettaa henkilöstön pedagogiselle toiminnalle. Miten arvioimme lasten vasuihin asetetut tavoitteet henkilöstön pedagogiselle toiminnalle?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Noora Heiskanen (Itä-Suomen yliopisto) ja Marja Syrjämäki (ItäSuomen yliopisto)

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi perustoiminnoista erityisesti pukeutumis-, lepäämis- ja wc-tilanteiden pedagogista suunnittelua ja tavoitteellista toteuttamista.

- *Pukemistilanteiden kiireettömyyttä ja henkilöstön kykyä ohjata harjoittelemaan pukemiseen liittyviä taitoja.*
- *Lepotilanteessa levon ja rauhoittumisen mahdollistamista lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden.*
- *Wc-toiminnoissa henkilöstön roolia lapsen tukijana muun muassa oman hygienian huolehtimisessa sekä omien tarpeiden tunnistamisessa ja ilmaisemisessa.*

Perustoiminnot

Esimerkkejä väittämistä:
• Suunnittelemme yhdessä ryhmämme perustoimintojen käytäntöjä.
• Huolehdimme siitä, että ryhmämme pukeutumistilanteet ovat kiireettömiä ja tunnelmaltaan myönteisiä.
• Kunnioitamme lasten väsymyksen ja vireyden tunteita ja kannustamme heitä näiden tunteiden ilmaisuun.
• Opetamme lapsille taitoja huolehtia omasta hygieniastaan ja annamme heille mahdollisuuden harjoitella sitä.
• Toteutamme perustoimintotilanteet tavoitteellisesti niin, että ne edistävät lasten omatoimisuutta.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Miten varmistamme, että lapsilla on riittävästi tilaa ja aikaa harjoitella omatoimisuutta pukemistilanteissa?*
- *Miten huolehdimme siitä, että lepohetkien käytäntöjen lähtökohtana ovat lasten tarpeet ja toiminnalle asetetut pedagogiset tavoitteet?*
- *Millaisella toiminnalla ja vuorovaikutuksella varmistamme, että wc-kokemukset muodostuvat luonteviksi ja turvallisiksi lapsille?*
- *Miten varmistamme, että lapsista ja ryhmästä tehdyt havainnot ohjaavat eri perustoimintojen pedagogisen toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia?*
- *Millaisilla vuorovaikutuksen keinoilla välittämme lapsille hyväksyntää ja arvostusta perustoimintotilanteissa?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut Titta Kettukangas (Itä-Suomen yliopisto).

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *ruokakasvatuksen suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä henkilöstön ja huoltajien kanssa. Ruokakasvatuksen toteuttamisen arvioinnissa painottuu ruokiin tutustuminen ja myönteinen asenne syömiseen.*
- *ruokailutilanteiden toteuttamista, kuten ruokailutilanteissa vallitsevaa ilmapiiriä, lasten omatoimisuuden tukemista ja ruokaan liittyvän yhteisen keskustelukulttuurin luomista.*

Ruokakasvatus

Esimerkkejä väittämistä:

- *Keskustelemme ja sovimme yhteisesti ruokailukäytännöistä, jotka edistävät kaikkien lasten myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen.*
- *Tutustumme lasten kanssa yhdessä ruokien ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin eri aistien avulla tutkimalla.*
- *Järjestämme ruokalutilanteet niin, että lapset saavat ruokailla kiireettömästi ja miellyttävässä ilmapiirissä.*
- *Arvostamme lasten näkemyksiä, mielipiteitä ja aloitteita ruokailutilanteissamme.*

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Kuinka ryhmämme ruokakasvatus perustuu varhaiskasvatussuunnitelmassa esitettyihin ruokakasvatuksen tavoitteisiin (esim. ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea lasten monipuolisia ja terveyttä edistäviä ruokatottumuksia)?*
- *Millaisia näkemyksiä ryhmässämme on ruokakasvatuksen merkityksestä ja aikuisen roolista ruokailutilanteissa?*
- *Millaisilla konkreettisilla toimenpiteillä pyrimme suunnitelmallisesti edistämään kokonaisvaltaista ruokakasvatusta ja aikuisten pedagogista toimintaa ruokailutilanteissa?*
- *Miten turvaamme, että jokainen ryhmämme lapsi pääsee osalliseksi yhteisissä ruokailutilanteissa ja saa onnistumisen kokemuksia ruokailusta ja syömisestä?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet osallistunut Taina Sainio (Sydänliitto), Titta Kettukangas (Itä-Suomen yliopisto), Kaisa Kähkönen (Itä-Suomen yliopisto), Sanna Talvia (Itä-Suomen yliopisto

VALSSI

Arviointialueet:

- *Taito- ja taidekasvatuksen suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen*
- *Taito- ja taidekasvatuksen työtavat ja oppimisympäristöt*
- *Kulttuuriperintöihin tutustuminen ja yhteisen kulttuurin luominen*
- *Musiikillinen ilmaisu*
- *Kuvallinen ilmaisu*
- *Käsityöllinen ilmaisu*
- *Sanallinen ja kehollinen ilmaisu*

Taiteellinen kokeminen ja ilmaisu

Esimerkkejä väittämistä:

- *Yhdistämme taito- ja taidekasvatuksessa taiteen eri muotoja. (Taiteen eri muotoja ovat esim. musiikki-, kuva-, käsityö- ja tanssitaide.)*
- *Hyödynnämme taito- ja taidekasvatuksen toteutuksessa koko lapsiryhmän henkilöstön erityisosaamista.*
- *Taito- ja taidekasvatus tuottaa lapsille ilon ja onnistumisen kokemuksia. (Esim. lapset nauttivat silminnähden taiteen tekemisestä ja esittelevät teoksiaan muille.)*
- *Oppimisympäristöissämme näkyy lasten tekemä taide ja kulttuuri. (Esim. lasten teokset, lasten ottamat valokuvat tai tai lasten mielenkiinnonkohteet.)*
- *Järjestämme taiteeseen ja kulttuuriin liittyviä yhteisiä kokemuksia lapsiryhmän kanssa. (Esim. esityksiä, juhlia ja näyttelyitä.)*
- *Lasten kanssa tutustutaan musiikin ja äänen hahmottamiseen. (Esim. äänen keston, tason, sointivärin ja voiman tunnistaminen.)*
- *Kuvallista ilmaisua toteutetaan monipuolisesti osana taidekasvatustilanteita. (Esim. musiikkimaalaus, sadusta kuvan tekeminen, retken jälkeen maalaaminen).*
- *Lapset saavat harjoitella käsityön hienomotorisia taitoja ja tekniikoita (Esim. maalaaminen, liimaaminen tai painotyöt)*
- *Tutustumme sanataiteen eri muotoihin. (Esim. tarinankerronta, runot, rap-musiikki.)*
- *Lapset saavat mahdollisuuden harjoitella kehollista vuorovaikutusta. (Esim. ilmeet, eleet, katse, kosketus, kehon kieli)*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Mari-Jatta Rissanen (Jyväskylän yliopisto), Tiina Lämsä (Jyväskylän yliopisto), Inkeri Ruokonen (Turun yliopisto), Tuire Colliander (Taideyliopisto), Ville Ruutiainen (Jyväskylän yliopisto) ja Jenni Salminen (Jyväskylän yliopisto).

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *teknologiakasvatuksen suunnittelua, kuten lasten oivallusten ja kiinnostuksen kohteiden hyödyntämistä toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä*
- *tutkivaa toimintaa teknologisten ilmiöiden äärellä sekä teknologisten ratkaisujen ja ideoiden hyödyntämistä arjen toiminnassa*
- *miten ympäristöä voi hyödyntää teknologisten ratkaisujen tutkimiseen ja ideoiden toteuttamiseen yhdessä lasten kanssa*
- *mahdollisuuksia tutustua teknologisiin laitteisiin ja niiden turvallisuuteen yhdessä lasten kanssa*

Teknologiakasvatus

Esimerkkejä väittämistä:

• Hyödynnämme lasten teknologiaan liittyviä oivalluksia ja kiinnostuksen kohteita toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä (Esim. kumisaapas pitää vettä).

• Osoitamme kiinnostusta lasten teknologiaan kohdistuvaa ihmettelyä kohtaa.

• Autamme lapsia toteuttamaan omia teknologiaan liittyviä ideoitaan (Esim. kuinka rakennetaan kelluva vene tai hyönteishotelli).

• Opetamme lapsille koneiden, laitteiden ja työkalujen turvallista käyttöä.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millainen on oma suhtautumisemme teknologiaa kohtaan? Miten oma suhtautumisemme voi vaikuttaa teknologiakasvatuksen toteuttamiseen?*
- *Millaisia mahdollisuuksia lapsilla on toteuttaa luovaa ja keksivää rakentelua sekä ongelmanratkaisua?*
- *Millaista teknologiaa ja teknologiaan liittyviä kuvia, kirjoja, leluja, lasten tuotoksia ja muita asioita oppimisympäristössämme on? Miten hyödynnämme näitä materiaaleja lapsen kiinnostuksen herättämisen sekä ylläpitämisen tukena?*
- *Miten dokumentoimme lasten teknologiaan liittyviä kysymyksiä ja ihmettelyä? Miten hyödynnämme niitä toiminnan suunnittelussa?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut tutkijat Minna Hannula-Sormunen (Turun yliopisto) ja Jenni Vartiainen (Helsingin yliopisto) ja Jan Varpanen (Tampereen yliopisto)

VALSSI

Työkalulla henkilöstö arvioi

- *vuorovaikutusta, joka haastaa ja kannustaa lapsia oppimaan*
- *henkilöstön mahdollisuuksia luoda oppimista kannattelevaa ilmapiiriä ja haastaa lapsia ongelmanratkaisuun*
- *lapsen yksilöllisten ominaisuuksien ja tunnetilojen huomioimista oppimisen osana*
- *henkilöstön mahdollisuuksia käyttää rikasta ja monipuolista kieltä lasten kanssa sekä hyödyntää kielellistä kehitystä tukevia menetelmiä ja materiaaleja lapsiryhmän toiminnassa*

Vastavuoroinen ja kielellinen vuorovaikutus

Esimerkkejä väittämistä:
• Luon vuorovaikutuksellani turvallisen ja myönteisen ilmapiirin, joka rohkaisee lapsia kokeilemaan uusia asioita.
• Haastan lapsia ongelmanratkaisuun arjen vuorovaikutustilanteissa.
• Tarjoan lapsille monipuolisia mahdollisuuksia ja keinoja osoittaa mielenkiinnon kohteitaan sekä näkökulmiaan.
• Käytän rikasta, kuvailevaa ja monipuolista kieltä lapsille puhuessani.
• Tarjoamme lapsille mahdollisuuksia tuottaa omia tekstejä ja tarinoita eri välinein ja tavoin.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millaisissa tilanteissa kielellinen vuorovaikutus on haastavaa? Millaisissa tilanteissa kielellinen vuorovaikutus on helppoa?*
- *• Millä tavoin innostamme lapsia mukaan keskusteluihin? Miten huomioimme lasten kiinnostuksen kohteet osana keskusteluja?*
- *Mistä voimme päätellä, että käyttämämme menetelmät ja vuorovaikutuksen tavat ovat lapsen näkökulmasta toimivia?*
- *Millaisilla tavoilla tuemme sitä, että lapsille muodostuu myönteinen käsitys itsestään oppijana? Kiinnitämmekö tähän huomiota jokaisen lapsen kohdalla?*
- *Millaiset asiat lapsia kiinnostavat? Millä tavalla hyödynnämme lasten kiinnostuksen kohteita osana kielellisten taitojen opettelua?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Jenni Salminen (Jyväskylän yliopisto), Sivi Harkoma (Helsingin yliopisto), Annukka Pursi (Helsingin yliopisto), Nina Sajaniemi (Itä-Suomen yliopisto), Susanna Kinnunen (Oulun yliopisto), Maarit Silvén (Turun yliopisto) ja Marja-Kristiina Lerkkanen (Jyväskylän yliopisto

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *mahdollisuuksiaan tukea lasten vertaisvuorovaikutusta sekä vahvistaa yhteenkuuluvuutta ryhmässä*
- *miten lapsia tuetaan osoittamaan välittämistä ja huolenpitoa toisiaan kohtaan sekä iloitsemaan yhdessä onnistumisista*
- *lasten erilaisten ajatusten ja mielipiteiden huomioimista ja rikastamista osana pedagogista toimintaa*
- *ryhmän toiminnan ohjaamista, kuten henkilöstön kykyä tukea lapsia toisten kuuntelemiseen ja omien näkemysten esiin tuomiseen*
- *kiusaamista ennaltaehkäisevän toimintakulttuurin luomista*

Vertaisvuorovaikutus, yhteisöllisyys ja ryhmän ilmapiiri

Esimerkkejä väittämistä:

• Näytämme lapsille, kuinka toista voi auttaa ja lohduttaa, ja kuinka toisesta voi pitää huolta.

• Huolehdimme siitä, että jokainen lapsi perheineen tuntee itsensä hyväksytyksi ja ryhmämme arvostetuksi jäseneksi.

• Tartumme lasten ajatuksiin ja ideoihin sekä rikastamme niitä eteenpäin ryhmän toiminnassa.

• Ohjaamme lapsia kuuntelemaan toisiaan sekä ilmaisemaan ja perustelemaan omia näkökantojaan.

• Kykenemme tunnistamaan erilaisia kiusaamisen muotoja ja tilanteita, joissa lapsi suljetaan toistuvasti ryhmätilanteiden ulkopuolelle.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Miltä yhteenkuuluvuus tuntuu meistä itsestämme ja miten lapset voisivat kokea sen. Millaisilla yhteisesti sovituilla käytännöillä voimme rakentaa yhteenkuuluvuutta lapsiryhmässämme?*
- *Miten tuemme lasten monipuolisten kaverisuhteiden muodostumista ja niiden ylläpitämistä yleisesti ja silloin, kun ryhmään saapuu uusi lapsi?*
- *Miten huolehdimme siitä, että kaikki lapset ryhmässämme voisivat tuntea olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi sellaisena kuin ovat?*
- *Millaisia toimintatapoja olemme miettineet sellaisten tilanteiden varalle, että lapsi jää toistuvasti ryhmän toiminnan ulkopuolelle? Miten keskustelemme lasten kanssa siitä, miten voitaisiin toimia, ettei ketään ryhmässä jätetä yksin?*
- *Millaisilla käytännöillä mahdollistamme lasten yhteisen oppimisen ja yhteistoiminnan?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut tutkijat Merja Koivula (Jyväskylän yliopisto), Antti Rajala (Helsingin yliopisto) ja Jaana Juutinen (Oulun yliopisto)

VALSSI

Työkalun avulla henkilöstö arvioi

- *mahdollisuuksiaan toimia vuorovaikutuksessa myönteisesti ja läsnäolevasti. Vuorovaikutuksen myönteisyys voi liittyä esimerkiksi siihen, miten henkilöstö osoittaa lapselle hyväksyntää tai antaa heille palautetta.*
- *henkilöstön mahdollisuuksia ennakoida ristiriitatilanteiden syntymistä sekä asettaa rajoja lapsen käyttäytymiselle.*
- *lasten kohtaamista yksilöllisesti ja sensitiivisesti, lapsen tunteet ja erilaiset ilmaisun tavat huomioiden.*

Vuorovaikutuksen sensitiivisyys ja ilmaisun tavat

Arviointityökalun väittämien toteutumista arvioidaan työkalussa sekä työntekijän oman että ryhmän toiminnan näkökulmasta.

Esimerkkejä väittämistä:
• Varmistan, että ryhmän kaikille lapsille osoitetaan lämpöä ja hyväksyntää päivittäin.
• Kiinnitän huomiota lapsille merkityksellisiin kokemuksiin ja osoitan kiinnostusta niitä kohtaan.
• Olen tietoisesti läsnä ja valmiina osallistumaan vuorovaikutukseen lasten kanssa päivän eri tilanteissa.
• Osaan tarvittaessa perustella toiminnalle asettamani rajoitukset lapselle. (Lapsen toimintaa rajatessa käytetään selkeää ilmaisua ja vältetään äänen korottamista tai kivahduksia. Rajauksen yhteydessä lapselle tarjotaan vaihtoehtoista tekemistä.)
• Tunnistan lasten yksilölliset tavat reagoida erilaisiin tilanteisiin ja mukautan omaa vuorovaikutustani niihin sopivaksi.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millaisissa ryhmän tilanteissa myönteinen ja myötätuntoinen vuorovaikutus on erityisen tärkeää?*
- *Millaiset ryhmän vuorovaikutustilanteet ovat meille ammattilaisina haastavia?*
- *Mitkä asiat kertovat meille, että olemme sitoutuneita vuorovaikutukseen lapsen kanssa? Millä tavalla se ilmenee lapsissa?*
- *Millaisin keinoin varmistamme ryhmässämme lasten kuulluksi, nähdyksi ja ymmärretyksi tulemisen sekä yksilö että ryhmätasolla? Millaisia vuorovaikutuksen keinoja meillä on sellaisten lasten kanssa, jotka eivät tuota puhetta tai puhuvat eri kieltä?*
- *Miten mahdollistamme ja tuemme lasten kokonaisvaltaista ilmaisua ja erilaisia ilmaisun tapoja arjen tilanteissa? Miten lasten kehitystaso sekä yksilölliset taidot vaikuttavat ilmaisun tukemiseen?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Jenni Salminen (Jyväskylän yliopisto), Sivi Harkoma (Helsingin yliopisto), Annukka Pursi (Helsingin yliopisto), Nina Sajaniemi (Itä-Suomen yliopisto), Susanna Kinnunen (Oulun yliopisto) ja Maarit Silvén (Turun yliopisto)

VALSSI

Työkalulla henkilöstö arvioi mahdollisuuksiaan tukea lapsen kiinnostusta luontoa ja ympäristöä kohtaan.

Ympäristö- ja kestävyyskasvatus

Esimerkkejä väittämistä:
• Retkeilemme lasten kanssa luonnossa kaikkina vuodenaikoina.
• Kannustamme lapsia havainnoimaan lähiympäristöä eri aistein. (Esim. kuuntelemalla ja tunnustelemalla rakennetun ympäristön ja luonnon elementtejä)
• Tuemme jokaisen lapsen myönteisen luontosuhteen muodostumista. (Huomioiden myös lasten tunteet luontoa ja ympäristöä kohtaan)
• Teemme yhdessä lasten kanssa arjen ympäristötekoja. (Esim. roskien lajittelu, kierrättäminen, ruokahävikki)

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Miten mahdollistamme lapsille monipuolisia luontokokemuksia? Millä tavalla näitä kokemuksia ja havaintoja käydään läpi ja keskustellaan yhdessä lasten kanssa?*
- *Mitä lähiympäristö ja luonto merkitsevät meille itsellemme, ja miten hyödynnämme omia luontokokemuksiamme työssämme lasten kanssa?*
- *Millaisia luontoon ja ympäristöön liittyviä kuvia, kirjoja, leluja, lasten tuotoksia ja muita asioita oppimisympäristössämme on?*
- *Miten hyödynnämme erilaisia oppimisympäristöjä ja materiaaleja lapsen kiinnostuksen herättämisen sekä ylläpitämisen tukena?*
- *Miten dokumentoimme lasten luontoon ja ympäristöön liittyviä kysymyksiä ja ihmettelyä? Miten hyödynnämme niitä toiminnan suunnittelussa?*

Työkalun laatimiseen ovat osallistuneet Raija Raittila (Jyväskylän yliopisto) ja Jan Varpanen (Tampereen yliopisto).

VALSSI

Työkalun avulla varhaiskasvatuksen henkilöstö voi arvioida

- *osaamisen kehittämisen suunnitelmallisuutta ja rakenteita*
- *täydennyskoulutuksen saatavuutta, laadukkuutta ja monipuolisuutta*

Asiantuntijalomakkeella voidaan arvioida täydennyskoulutuksen ja ammatillisen osaamisen kehittämisen rakenteita.

Henkilöstön täydennyskoulutus ja ammatillisen osaamisen kehittäminen (laadun rakennetekijä)

Esimerkkejä väittämistä (henkilöstölomake):

- *Työnantajani on kartoittanut ja dokumentoinut osaamisen kehittämisen tarpeitani.*
- *Osaamiseni kehittämiselle on tehty suunnitelma, jossa on konkreettisia toimenpiteitä osaamisen vahvistamiseksi ja jakamiseksi*
- *Minulla on mahdollisuus osallistua ammattiani vastaavaan täydennyskoulutukseen riittävissä määrin*
- *Työyhteisössäni on toimivat menettelytavat koulutuksista saadun tiedon ja osaamisen jakamiselle.*

Työkaluun ei liity henkilöstölle suunnattuja pohdintakysymyksiä, koska täydennyskoulutuksen arviointiprosessin painopiste on asiantuntijalomakkeen vastaajaryhmän keskusteluissa ja organisaatiotason rakenteiden kehittämisessä.

Työkalun laatimiseen on osallistunut VKF täydennyskoulutusjaosto sekä tutkijat Hanna Hjelt (Tampereen yliopisto), Niina Junttila (Turun yliopisto) sekä Pia Kola-Torvinen (Helsingin yliopisto)

VALSSI

Työkalun avulla varhaiskasvatuksen henkilöstö voi arvioida

- *varhaiskasvatuksen aloitusvaiheen suunnittelua ja toteuttamista sekä huoltajien osallisuuden mahdollistamista varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa*
- *lapsen tutustumista varhaiskasvatukseen sekä aloitusta tukevaa keskustelua, joka käydään huoltajien ja henkilöstön kesken.*
- *lasten ja henkilöstön välistä vuorovaikutusta lapsen aloittaessa ryhmässä.*

Asiantuntijalomakkeella arvioidaan lapsen varhaiskasvatuksen aloitusta tukevia rakenteita.

Lapsen varhaiskasvatuksen aloitus (laadun rakennetekijä)

Esimerkkejä väittämistä:
• Lasten aloitusta ryhmässämme tuetaan riittävillä resursseilla.
• Keskustelemme huoltajien kanssa aloitusta koskevista käytännöistä ja heidän tarpeensa huomioidaan osana ryhmän toimintaa.
• Aloitusvaiheessa on varattu aikaa henkilöstön ja huoltajien väliselle tutustumiselle sekä luottamuksen rakentumiselle.
• Aloitusvaiheen keskustelussa kuullaan huoltajien toiveita ja odotuksia varhaiskasvatuksen aloituksesta.
• Lapsen erokokemukseen liittyviä ikävän ja ahdistuksen tunteita helpotetaan lohduttamisen, keskustelun ja tuttujen asioiden avulla.

Työkaluun liittyviä pohdintakysymyksiä:

- *Millaisin keinoin voimme helpottaa lapsen eroahdistusta ja ikävää varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa?*
- *Millä tavalla huoltajat voivat vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen aloitukseen sekä käytäntöihin, jotka sujuvoittavat aloittamista? Miten olemme viestineet näistä tavoista huoltajille?*
- *Miten varmistamme, että kaikilla huoltajilla on tasavertaiset mahdollisuudet osallistua aloitusvaiheen keskusteluihin ja tutustumiseen? Miten esimerkiksi huomioimme eri kieli- ja kulttuuritaustaiset perheet?*
- *Miten yhteisesti sovituissa aloituskäytännöissä on otettu huomioon tilanne, jossa on useita aloittajia yhtä aikaa? Miten lasten yksilölliset ominaisuudet huomioidaan näissäkin tilanteissa?*

Työkalun laatimiseen on osallistunut Jyväskylän yliopiston tutkijat Niina Rutanen, Kaisa Harju, Yaiza Lucas Revilla, Raija Raittila ja Mari Vuorisalo.

VALSSI